

קובץ
תורת הבית
כבא קמא

קובץ
תורת הבית
בבא קמא

זיכרון בספר
לזכר אשה גדולה ויראת ה'
מרת יוכבד ענבל ע"ה
ביתו זו אשתו על שם הכתוב ביוכבד:
"ותיראן... את ה' ויעש להם בתים"
נקבצו ובאו אחים, תלמידים, וידידים,
ותלמודם בידם

ירושלים
אייר תשפ"ד

קובץ תורת הבית

בבא קמא
זכרון למרת יוכבד ע"ה
אשת הרב יהושע ענבל שליט"א

אייר תשפ"ד, ירושלים

י"ל ע"י משפחת ענבל

לכל ענייני הספר:
7162173@gmail.com

נדפס בישראל
printed in israel

© כל הזכויות שמורות למשפחת ענבל
אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן
במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך אחרת כל חלק שהוא
מהחומר בספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור
בהחלט אלא ברשות מפורשת מהמוציאים לאור.

עיצוב ועימוד:
ארי' יארמיש
054-8400711
ariyarmish@yahoo.com

מכתב ידידות מהגר"מ יעקבי מרבני רכסים

"מאורות" בית מדרש גבוה לתורה ע"ר

נוסד בנשיאות הרה"ג ר.א.א. מישקובסקי זצ"ל

הרב משה יעקבי - ראש בית המדרש

מכתב ידידות להרב רבי יהושע ענבל שליט"א הקרוב לליבי!

בס"ד שלהי ניסן תשפ"ד

אביך היקר, ידידי הרב צבי ענבל שליט"א, גילה את אזוני, כי עומדים להוצאי ספר זכרון לעילוי נשמת רעייתך המיוחדת בכל מדה טובה, יוכבד ע"ה, וכפי שכבר ציינתי הנני מרגיש קשר וקרבה מיוחדת למשפחתכם המופלאה קרוב לחמישים שנה, ועלה בדעתי כי נכון לצרף כאן, כמה מילים שיבטאו את הרגשותי.

מעט שהכרנו את משפחתכם המיוחדת אשר הצטיירה בעינינו כמשפחה של גאונים, האבא האמא וכמובן הילדים, ואתה יהושע התבלטת ביצירתיות שלך שהתפרסה לכיוונים שונים ומגוונים בספרות התורנית. זכורני כי עוד בהיותך נער צעיר, היו כבר באמתחתך כמה וכמה ספרים שחברת (ולא פרסמת) בנושאים תורניים שונים, מהם נושאים כאלו שאינם בדרך כלל בתחום התעניינותם של נערים צעירים.

מאז אני עוקב בסקרנות ובהשתאות רבה אחר ספריך מאמריך סקירותיך ומחקריך הרבים בנושאי הלכה והשקפה וכמעט בכל תחום מספרותנו התורנית הרחבה. הירידה לעומקה של הלכה והבקיאות בנושאים מורכבים בהם דנו הפוסקים, וכן הכשרון למצוא סימוכין עובדתיים למאורעות בהם אתה דן, מפתיעה ומעוררת התפעלות.

לחשוב על כך כי כל העבודה הענקית והמגוונת היוצאת מקולמוסיך, נעשית ע"י אדם אחד (ולא ע"י מכון המשופע בעובדים) אשר מטבעו הוא צנוע ואף ביישן כפי שהכרתך, מגבירה את התפעלותי.

בנוסף זכית עם רעייתך ע"ה, להקים בית של תורה וחסד מיוחד במינו, על אף הנסיונות הקשים שעדו אליכם. ועתה בהעדר עיקרו של בית, אתה מתמודד בגבורה ובהצלחה לבדך.

יתן ה' הטוב שמעיינך המבורך ימשיך להפיק תורה ואמונה, ותזכה לס"ד מרובה בכל אשר תפנה.

ידידך ומוקירך

משה יעקבי

פתח דבר

בְּהִיכֻלְךָ שְׁמִיר וְשִׁית. הִנֵּה זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת:
דִּירַת קֹדֶשׁ אֲשֶׁר בְּנִיתָ. לְהִנְחִיל לְעַם זֶה קְנִיתָ. אוֹי כִּי צִוִּיתָ. וּבָאוּ וּפָנּוּ אֶת הַבַּיִת:
(מתוך נוסח תיקון חצות)

כשנדברנו איש אל אחיו ואל רעהו לכתוב על מסכת ב"ק, עמד לפנינו הבית הפרטי, להקים לו יכין ובוועז בדברי תורה. ועכשיו כשהגענו בספר מן המסד אל הטפחות, אזי כבר עבר על נפשנו המים הזידונים, ודמעות היחידים נתערבו בדמעות בית ישראל, ואין אתנו יודע עד מה, אם אמרתי אספרה כמו הנה דור בניך בגדתי. אחת היא העצה לזמן של משבר אסון ונסיון, פרטי וגם כללי, ללמד בני יהודה קשת, הנה כתובה על ספר הישר. אם יש קטרוג על יסודות קיומנו כאן, אות הוא שרפו ידינו בדברי תורה. ובאם הערעור הוא על היסודות, צריכים אנו להעמיק בתורתנו אל היסודות, לקוות אל המטרה שיאירו הדברים את יסודות חיינו, שהארץ שרגלינו עומדות עליה תהא מובנת מאליה, שיהיה לכולנו חי ופשוט שאנחנו לא נמצאים במקום המיוחד הזה במקרה אלא לתכלית קדושה שמאירה כאש להבה. ביום שיזועו שומרי הבית, והתעוותו אנשי החיל, עלינו בתוך הכלל לחדש את כתלי הבית, מבבא קמא ועד בבא בתרא, מבראשית ועד לעיני כל ישראל, להתחיל ללמוד עוד פעם, איפה לא הסברנו לעצמינו את הנקודה מן ההתחלה. שהרי אם יש בארץ כאלו שלא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, או אז, ימוטו כל מוסדי ארץ. הנחמה והתוחלת של כל בית פרטי, הם להיות חלק חי בתוך בית ישראל, ולראות בשמחת בתולת ישראל בבניין שלם. וכל אחד ואחד בשעת לידה או בשעת נטילת הנפש, אומר בליבו זכרנו ה' ברצון עמך פקדנו בישועתך לראות בטובת בחיריך לשמח בשמחת גויך להתהלל עם נחלתך. ועתה מה קיונו ה', תוחלתינו לך היא, הלא כך צרינו נגה, ובשמך נבוס קמינו, ואם צר לנו בין המצרים, וכותלי ביתנו מטו, הרי אות היא כי שמך לא נראה על ידי עמי הארץ. ואין לנו אלא לבקש ולקוות לפרש ולגלות את שמך הגדול עלינו, שנוזה למען העת והעונה הזאת, להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, כי אם לא עכשיו אימתי, ואם גדול החורבן, וגדולה השריפה, אם כן זהו הזמן להשתדל בבניין חומות ובתי ירושלים, ואין אבני ירושלים נבנות לעתיד לבא אלא מדברי תורה

העומדין כחומה ומאירין כאבני החשן ששמותיו של הקב"ה חקוקין עליהן, כמה שנאמר ושמתי כדכוד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבוליך אבני חפץ. וכעת בשעת הוצאת הספר לאור, אם נתכוונו מלכתחילה רק לחיבור של הד"ת, ולחיבור של החברים יחדיו בתורה. הרי שעתה מושלכים אנו בתקווה להוסיף ולהצליח להתחבר בדברי תורה עם כל הנמצאים בצרה ובצוקה, ועם כל זרע ישראל קדושים הצמאים לשמוע את דבר ה'. להתחיל עוד פעם בבא קמא, ולהעמיד בכך את שערינו שנפלו ושמטים ליפול, לבנות שערים לחומות, ונעמיד משמר עליהם יומם ולילה, לבנות בתים, עד יראה ה' ויבן את הבית.

אֲדַנִּי שׁוֹב מִחֶרֶן אֶפְדָּה וְחַמְתִּךָ. וְזָכַר דְּבַר נְבוֹאֲתֶךָ. לְבָשָׁר נָא לְעֵדֶתֶךָ.
גְּדוֹל יְהוָה כְּבוֹד הַפִּיִת:

אוריה יצחק ענבל, ירושלים
אייר תשפ"ד

על סף הבית

מכתב ידידות מהרב יהושע ענבל שליט"א

עתה הגדילו ידידי לעשות לכבוד שם רעייתי ע"ה בתורתם המפוארת, וגם אבי ואחי היקרים והאהובים הרחיבו פיהם בחכמות ובתורות, הכל לעשות לה שם ושארית ולהציב לה יד בבית ה' היכל החכמה הנצחית.

וכולהו מזכותא דמו"ר אחי רבינו אוריה יצחק שליט"א, ראש בית מדרש הגר"א, שמכחו באה לעולם תורת הספר הזה, ופותח שערים בחכמה לאלפים, כן יזכה להאיר את העולם.

שלחה להם יוכי לחכמים: כתבוני לדורות, בשנות מחלתה שאלה הרבה פעמים: האם ישכחו אותי? והיה הדבר יקר בעינייה כחיים עצמם, כי מה הם החיים ללא משמעות, וכפי שהתאונן החכם מכל אדם על כאבו באותה נקודה עצמה, מי יזכור את הראשונים? ובמה ייזכרו?

ואכן כל בנין גשמי סופו להיחרב, רק החכמה היא נצחית ומועברת מאדם לאדם עד שתמלא הארץ דעה. ולכן שלחו לה חכמים ליוכי: כבר כתובה ומונחת את בספרי התורה שבארון הקודש, אוהבת החכמה לא תשבע חכמה, וממקום מושבך אי שם, תראי ושש לבבך. וכל אימת שיתחיל מי מזרע זרעך עד סוף כל הדורות לעסוק בנויקין, יפתח את הספר הזה אשר הוא תורה חדשה, תורת שני בתים חדשים ומחודשים, שתעלה כקטורה באפו, ועל הטוב ייזכר שמך לריח ניחוחים, התורה שריבית, ובדין זכית בה. ובמאבק עז מול כל אבות הנזיקין המבעה והמבעיר, התעלית וקיבלת אותה בזכות גמורה, שלך היא ושמירתה עלייך. ותיראי את ה' ויעש לך בתיים.

על כן מכל לב אברך את כל הכותבים בספר הזה, אשר חכמתם מחברת את זכרה של יוכי אל הנצח.

ולא דבר ריק הוא. היו נשים חכמניות שזכו שדבריהן ייקבעו ויועברו לדורות, בין בתלמוד, בין בספרי הפוסקים, כגון רעייתו של הסמ"ע שחידושה נקבע בהלכות הדלקת נרות, והיו נשים שזכרן נחקק בין כתלי בית המדרש, כגון הרבנית חווה בכרך אמו של ה'חוות יאיר' שקרא את שמה על ספרו, חמותו של מהרש"א, ועוד, שאין לך מתחיל עם תלמיד שאין שמן שגור בפיו.

ואני עז רצוני למלא רצונה וצוואתה, שלא ישתכח טיפוס אישיותה של יוכי ע"ה,

שכן כל אדם יש לו את חלקו בתורה ובחכמה ואת הציורוף המיוחד שאל דעות ברא אותו בו, והוא אחד ואין שני, אין לאף אדם תחליף ולא העתק לזולתו. ולכן כתבתי כמה מלים על כך אשר יבואו בסוף הספר, לחבר את זכר נשמתה המיוחדת אל חכמת הנצח, ונפשה תהיה קשורה בנפש החכמה מעתה ועד עולם. וזכרה לא יסוף מזרעה. ומסכת בבא קמא תעמוד לה לזכות נצח לעולמים.

דעי לך יוכי, שיום יבא ותקבלי תשובה לשאלתך: למה דוקא אני? כי כך שנינו בהכונס: אמר הקב"ה אני הצתי אש בציון, עלי לשלם את הבערה שהבערתי, באש אני עתיד לבנותך. מי שגזר את ימיך יודע למה עשה זאת, והוא יבאר לך באר היטב, ואת תדרשי ותחקרי כדרךך, עד שתביני הכל עד תומו ותאמרי: צדקו משפטיך. ומי שבנה אותך מן הצלע, ישוב ויבנה אותך מצלעות ופרקי מסכת בבא קמא, כמנורה של פרקים, וכאיש אשר אמו ינחמנו כן ה' ינחמך וישמחך באשר את שם.

יוכי, בכל מקום אשר תדרוך כף רגלך, שמה בארץ החיים, יקומו עמודי המסכת הזו ויהיו עליך סתרה, יקום כלל גדול בדין ויעלה נפשך מהיכל להיכל, ויעמוד הצד השווה שבהן וילמד כל זכותך, כופרא כפרא יזכך נשמתך הצחה, ומרובה יקרא לפניך: פנו דרך ליוכבד בת רחל. כ"ד אבות נזיקין יהיו לנושאי כליך, וברוח פיהם יצננו לפניך נהרות דיגור, ותשלומי ארבעה וחמישה יכלכלו כל מחסוריך לנצח נצחים, ובעדן גן הנשמות תמצאי נוחם ושמחה, אשר נגזלו ממך כאן, אותנו עזבת ביאוש ושינוי רשות, ואלינו תשובי כאשר יבא השוחט וישחוט את הגוזל בתרא, הנחש המועד לעולם, אז תשובי לאחוזתך, נכסים המיוחדים, של בני חורין ובני ברית, ואורך ירבה שלום בעולם.

יהושע ענבל

תוכן

בני המשפחה

19	מו"ז הגאון רבי אלתר פנחס גילרנטר זצוק"ל בדין יאוש ושינוי החוזר
	הרב צבי ענבל
28	יסודות בדיני ממונות
	הרב יעקב ענבל
35	קונטרס תשלומי כסף
36	פרק א - תשלומי גזילה
45	פרק ב - הגוזל מטבע ונפסל
61	פרק ג - המלוה על המטבע ונפסל
81	פרק ד - המלוה על המטבע והוסיפו עליו
100	פרק ה - האם ערך המטבע יכול להשתנות
114	פרק ו - בגדר טבעא
	הרב אוריה יצחק ענבל
127	קונטרס כפיה וקנין
127	פרק א - כפיה ודין
165	פרק ב - בעלות וקנין
166	פרק ג - עיסקא בזמננו
	הרב יהושע ענבל
178	קונטרס המבעה והמבעיר
179	פרק א - מעשה הבהמה המתייחס לאדם
182	פרק ב - יחוס מעשה הבהמה לענין נזיקין
184	פרק ג - אם אדם יכול להתחייב על ממונו מדין גרמת גופו
188	פרק ד - אם אדם יכול להתחייב על גופו מדין דלא גרע מממונו
189	פרק ה - אם חיוב ממונו הוא מחמת הבעלות
192	פרק ו - טעם וגדר חיוב נזקי ממון
199	פרק ז - בדין שם מזיק
203	פרק ח - ספק חיוב שמירה
208	פרק ט - הפרדת האחוריות בין השור לבעלים
213	פרק י - בגדרי קולות ופטורין דאבות נזיקין
226	פרק יא - בהלכות אש דממון מול אש דאדם

238	פרק יב - פטור מחמת ריקון אחריות.....
254	פרק יג - ההבדלים בין האבות.....
259	פרק יד - כח כחו באדם ובהמה.....
268	פרק טו - תשובה בדין הרוכב על בהמה או מכונית.....
	הרב דוד שמואל ענבל
276	בדין דיבור מבטל דיבור בביטול הגט
	הרב יחיאל משה ענבל
283	קונטרס מעשה נזק
283	פרק א - מעשה נזק על ידי כח קיים.....
288	פרק ב - נזק על ידי כח שיוצר האדם.....
292	פרק ג - מצמצם אצל כח מזיק.....
296	פרק ד - בביאור בתר מעיקרא.....
299	פרק ה - בגדר נזק והזיק שאינו ניכר.....
308	פרק ו - בשומת הנזק.....
313	פרק ז - בחיוב ד' דברים.....
327	פרק ח - נזקי בהמה.....
331	פרק ט - נזקי ממוון.....
335	פרק י - קנין גולה.....
341	פרק יא - יאוש ושינוי רשות.....
349	פרק יב - עד זומם.....

הקדמות לנזיקין

	הרב אוריה יצחק ענבל
355	פתיחתא לנזיקין
	הרב אליהו מאיר פייבלזון
374	יסודות הלכות נזיקין
	הרב משה גלזיס
390	דיני נזיקין שורש דיני הממוון
	הרב יונתן מארטין
405	מבוא לבבא קמא
	הרב יעקב וייסמן
410	פתיחה לבבא קמא

418	הרב רפאל בן דוד סדר המשניות במסכת בבא קמא עד פרק מרובה.....
423	הרב רפאל בן דוד ארבעה אבות נזיקין - בפירוש המשנה.....

יסודי דיני ממונות

435	הרב משה יוסף גרינוולד ביסוד משפטי הממון.....
439	הרב יחיאל מאיר ענין השטר ותקפו.....
453	הרב נעם אלטמן הכרעת בית הדין מול 'קים לי'.....
463	הרב יחיאל משה ורטהיימר דיני ממונות בארבע חומשים.....

נזקי ממון

469	הרב דוד שמעיה מילצקי בענין מועד למינו.....
474	הרב משה גרינהוט אדם המזיק ע"י מכונה.....
497	הרב דוד שמואל קלופפר בגדרי קרן ובדינא דשני ואיעד.....
528	הרב שמעון שלמה זילבער הגדרת בעלות על חיות מסוכנות.....
552	הרב אברהם יהודה רוס הייחוד בחיוב אש.....
561	הרב ישראל הלפרין מיטב שדהו, פשטיה דקרא.....

570	הרב איתמר לוי טלית שהזיקה פרה
568	הרב משה מרדכי איכנשטיין בדין דמי וולדות ושבת וולדות
575	הרב דוד סופר בדיני כופר
578	הרב משה מרדכי איכנשטיין בדין שמין לנזיקין, פחת נבילה, ודין טורח נבילה
582	רפאל ויהודה שימל בדעת הירושלמי בסוגיא דכלב שנטל חררה

ענינים שונים בב"ק

587	הרב יצחק רצקר התוקע לחברו, התבוננות בסיפורי הגמרא
594	הרב אסף אשכול דיני נזיקין מצויים בזמננו
608	הרב יחיאל טוקצ'ינסקי בגדר חיוב נהנה
618	הרב ירחמיאל ישראל יצחק הלפרין נתינת זרוע לחיים וקיבה בזה"ז
622	הרב רפאל בן דוד דין נכסי צאן ברזל
655	הרב דוד סופר באו הגנב והעדים יחדיו לב"ד
657	הרב יעקב וייסמן גנב גזלן וטט"ג
665	הרב יוסף מרדכי שיין צורת מעשה גזלה

תוכן

672	הרב יוסף מרדכי שיין דיני יאוש בגניבה, גזילה ואבירה
681	הרב איתמר לוי אשר תשים לפניהם
691	הרב אליהו איזנברג גבולות דינא דמלכותא
715	הרב גרשון חנוך ולדנברג תוך כדי דיבור
716	הרב יואל שילה קבעו ולבסוף חקקו
723	הרב יהושע ענבל יורה משפט נזקי ממון
757	כתבוני לדורות
777	פרטי המשתתפים בקובץ